FESTIVAL SLOVENSKEGA FILMA

Nedružinska filma o družini

V četrtek sta v portoroškem Avditoriju sobivala slovenski film in košarka. Medtem ko so v gostinskem obratu spremljali tekmo, je filmski program zaznamovala družina. Družinica in Družina sta filma, ki imata kljub podobnemu naslovu bolj malo skupnega.

Deja Crnović

Bičku uspe ujeti nekatere zelo intimne, čeprav povsem vsakdanje prizore, pri tem pa ne zapade v moraliziranje ali poveličevanje življenja na robu. arhiv FSF

Filma ***Družina*** in ***Družinica*** sta bila poleg *Ivana* zagotovo med najbolj pričakovanimi filmi letošnjega Festivala slovenskega filma. ***Družina*** **Roka Bička** zato, ker je že pobrala nagrado na tednu filmske kritike v Locarnu in ker jo je novomeški režiser, ki je pred štirimi leti navdušil z *Razrednim sovražnikom*, snemal deset let, ***Družinica*** **Jana Cvitkoviča** pa ravno tako zaradi prejšnjih (nagrajenih) režiserjevih del. Kljub podobnima naslovoma in morda na prvi pogled sorodni tematiki pa filma težko primerjamo, sploh ker bi si bila slogovno težko bolj različna.

Rok, pridi pogledat!

Družina Roka Bička je dokumentarni film, ki ga je začel snemati že med študijem, po desetih letih spremljanja Mateja Rajka pa je filmski resničnostni šov postal pretresljiv izsek iz življenja, ki je zaznamovano z odraščanjem v revnem, podeželskem okolju, v družini, v kateri člane zaznamujejo motnje v razvoju.

Bičkova *Družina* pretrese že na samem začetku, ko gledamo eksplicitne prizore rojstva deklice. Čeprav se v filmu vračamo tudi v preteklost, ko socialna delavka Rajku razloži, da sam ni duševno prizadet, temveč da ima le težave pri učenju, je očetovstvo v zgodnjih dvajsetih tisto, ki Rajka iz fanta, ki večino časa preživi za računalnikom, spremeni v odraščajočega moškega, ki pri enaindvajsetih skuša dobiti dovoljenje za sterilizacijo in s tem prekinitev možnosti za spočetje otroka.

Biček, ki je snemalec in režiser filma, prevzema vlogo nevidnega opazovalca, čeprav se člani družine nanj večkrat neposredno obrnejo, ko na primer njihova psica povrže mladička. Uspe mu ujeti nekatere zelo intimne, čeprav povsem vsakdanje prizore, pri tem pa ne zapade v moraliziranje ali poveličevanje življenja na robu. Žal se film ob koncu zreducira na besedne vojne med Rajkom in nekdanjim dekletom zaradi skrbništva nad hčerko, katere rojstvo smo videli v prvem prizoru, zaradi česar izgubi nekaj uvodnega ritma, a mu s sklepnim prizorom vendarle uspe zaokrožiti osrednjo zgodbo filma.

Protagonisti Cvitkovičeve Družinice, tudi Dunja (Irena Kovačević), so postavljeni v nekakšen pedagoški film o slovenski zakonodaji. arhiv FSF

Srednji razred propada s stilom

Pravo nasprotje Bičkovemu naturalizmu je *Družinica* Jana Cvitkoviča, ki smo jo na festivalu v Avditorijevem amfiteatru lahko gledali ob spremljavi športnih krikov navdušenja, ki so prihajali iz avditorijskega lokala, in pozneje še ob spremljavi ritmov Agropopove skladbe *Samo milijon* iz bližnjih lokalov. Medtem ko *Družina* spremlja desetletje življenja na robu in je toliko časa tudi potrebovala za nastanek, *Družinica* prikazuje položaj v slovenski družbi v točno določenem obdobju, ko je realnost kapitalizma in razpadajoče socialne države najbolj pretresla in prizadela tudi izobražence.

Skozi lične kadre in fotografije torej spremljamo finančni propad para z dvema otrokoma, ki čez noč postaneta del slovenske socialne statistike. *Družinica* je pravzaprav film o izginjanju srednjega razreda zaradi zakona, ki ljudem, ki so nekoč živeli dobro, odreka socialno pomoč, saj se pravica do socialne pomoči določa na podlagi zaslužkov izpred enega oziroma dveh let. Medtem ko se profesor filozofije in raziskovalka na vse bolj dramatične načine prepuščata bedi in obupu, se njuna otroka, da bi se izognila lakoti, zatekata h kraji.

Protagonisti Cvitkovičeve *Družinice* so postavljeni v nekakšen pedagoški film o slovenski zakonodaji, kjer so neizogibni dolgi, razlagalni pogovori s socialno delavko, posnetki izpovedi lačnih otrok, ki smo jih poslušali na Valu 202, in klišejski očitki žene možu, da ne zna poskrbeti za svojo družino, zaradi česar ta beži v klet na pitje žganice. Prav zaradi nekaterih pretirano razlagalnih trenutkov film izgublja čustveni naboj, kakršnega je imel film *Kruh in mleko*, na katerega režiser v filmu tudi precej jasno namiguje, in občasno celo deluje kot filmski posmeh jadikovanju srednjega razreda, čeprav to morda niti ni bil režiserjev namen.

Družina in *Družinica* verjetno v enaki meri črpata iz resničnosti in vsakdana, ki je marsikomu blizu, a se surova resničnost Roka Bička bistveno bolj usodno zasidra v gledalčevo zavest kot estetiziran propad v režiji Jana Cvitkoviča. ×